

JAPIEN de JOODE

Tekst: Frank Jonker - Tekeningen: Danker Jan Oreeel

Japien de Joode Docenthandleiding

INTRODUCTIE

Het lesmateriaal passend bij het stripverhaal 'Japien de Joode' is bedoeld om leerlingen kennis en inzicht te geven over Flevoland en Urk tijdens de tweede wereldoorlog. Door middel van kijkplaten, interactieve opdrachten, tijdlijnen en nog veel meer, worden de leerlingen stap voor stap meegenomen in het verhaal. Het lespakket bevat drie lessen en elke les belicht het verhaal vanuit een ander perspectief, namelijk de context, de familie Kropveld en de Tweede Wereldoorlog.

LESOPBOUW

Elke les kent eenzelfde opbouw, namelijk:

- **Verkennen:** de leerlingen maken kennis met de les met een interactieve werkvorm.
- **Verdiepen deel 1:** de leerlingen duiken in het stripverhaal door middel van verschillende opdrachten.
- **Verdiepen deel 2:** de leerlingen gaan hun kennis verbreden en dit onderdeel komt beter tot zijn recht wanneer er een aantal dagen tussen verdiepen deel 1 en deel 2 zit.
- **Terug- en vooruitblik:** de leerlingen halen op wat ze hebben geleerd en kijken vooruit naar de volgende les.

De opdrachten in de lessen kun je zowel op papier maken door het PDF uit te printen of digitaal door het PDF op het bord of tablet te openen.

KERNDOELEN

Er zijn verschillende kerndoelen waaraan wordt gewerkt tijdens deze lessenserie.

- Kerndoel 51: De leerlingen leren gebruik te maken van eenvoudige historische bronnen en ze leren aanduidingen van tijd en tijdsindeling te hanteren.
- Kerndoel 52: De leerlingen leren over kenmerkende aspecten van het volgende tijdvak: Wereldoorlogen en Holocaust.
- Kerndoel 53: De leerlingen leren over de belangrijkste historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met de wereldgeschiedenis.
- Kerndoel 54: De leerlingen leren beelden, taal, muziek en spel te gebruiken om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en ermee te communiceren.

Deze kerndoelen hebben als doel om leerlingen te helpen kennis op te doen over de geschiedenis en de belangrijke personen en gebeurtenissen uit het verleden te begrijpen en te contextualiseren. Ook worden leerlingen gestimuleerd om op verschillende manieren uiting te geven aan hun eigen kennis en gevoelens over de geschiedenis.

TOT SLOT

In deze docentenhandleiding hebben we alle belangrijke informatie gegeven die nodig is om de lessen zo effectief mogelijk te kunnen geven. Als docent is het belangrijk om de informatie in deze handleiding zorgvuldig door te nemen en aan te passen aan de behoeften van jouw leerlingen.

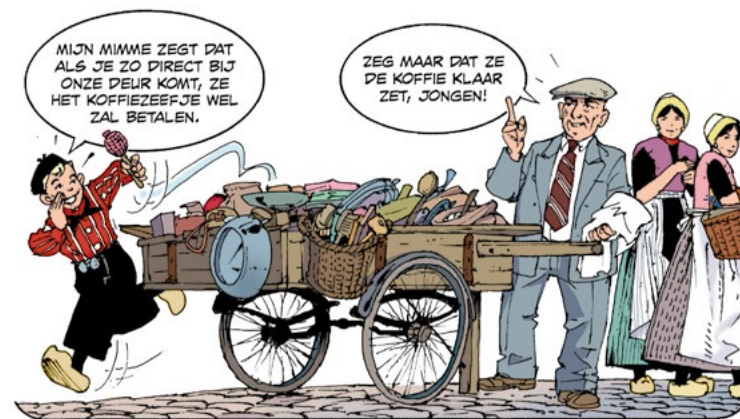
We hopen dat deze handleiding een nuttige bron van informatie zal zijn voor de invulling van de lessen, maar bovenal willen we benadrukken dat de docent een belangrijke rol speelt in het succes van de lessen.

We wensen je daarom veel plezier samen de leerlingen tijdens het maken van de lessen!

LES 1 CONTEXT

LES 2 JAPIEN DE JOODE

LES 3 DE TWEEDE WERELDOORLOG

LES 1 CONTEXT

Verkennen 15 minuten

Woordweb maken over Flevoland en Urk

Doel opdracht: Voorkennis ophalen over Flevoland en Urk.

Laat leerlingen in tweetallen een woordweb maken over Flevoland en Urk op papier. Vervolgens laat je een aantal leerlingen aan het woord en vul je gezamenlijk met de groep het woordweb op het bord. Laat leerlingen hun antwoorden uitleggen en bespreek met hen wat voor ervaringen ze hebben met Urk.

Verdiepen 45 minuten

Praatplaat

Doel opdracht: Leerlingen kennis laten maken met het dorp Urk.

Afhankelijk van de inhoud van het gesprek bij het woordweb kun je de praatplaat gebruiken als gespreksmiddel. Bespreek wat er te zien is en laat je leerlingen zo veel mogelijk aan het woord.

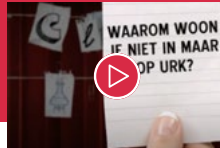
Verdiepen deel I
Video's
Bekijk de video's over Urk, zo kom je veel over Urk te weten.

Een rondleiding door Urk zonder geluid.
3.32 minuten

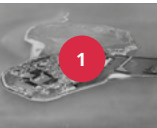
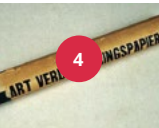
Filmpje van vroeger toen de dijk tussen Lemmer en Urk werd gebouwd. 3.37 minuten

Met animatie uitgelegd waarom we op Urk zeggen. 1.17 minuten

Verdiepen deel I
Echte foto's zoeken in de strip

Je ziet hieronder een aantal foto's. De foto's die je ziet komen getekend terug in de strip. Ga op zoek naar het plaatje uit de strip die overeenkomt met de echte foto. Schrijf op welke pagina je het plaatje hebt gevonden. Je hebt misschien nog niet de hele strip gelezen, maar wie weet kun je al lezen wat er te zien is op het plaatje.

 1	Bladzijde in de strip: <u>00</u> Wat zie je hier:	Bladzijde in de strip: <u>00</u> Wat zie je hier:	 4
 2	Bladzijde in de strip: <u>00</u> Wat zie je hier:	Bladzijde in de strip: <u>00</u> Wat zie je hier:	 5
 3	Bladzijde in de strip: <u>00</u> Wat zie je hier:	Bladzijde in de strip: <u>00</u> Wat zie je hier:	 6

Filmpjes

Doel opdracht: Leerlingen kennis laten maken met het dorp Urk.

Het eerste filmpje is een rondleiding door Urk zonder geluid. Het zijn enkel beelden van het dorp. Dit geeft een goede indruk van Urk zonder dat je er ooit geweest moet zijn. De andere twee filmpjes gaan over de dijk tussen Lemmer en Urk en waarom je op Urk zegt in plaats van in Urk.

Echte foto's zoeken in de strip

Doel opdracht: Strip leren kennen en het vergroten van het realiteitsbesef.

Antwoorden:

- Bladzijde in de strip: 4
Urk was vroeger een eiland en hiervan wordt een foto getoond in het museum.
- Bladzijde in de strip: 9
Opgepakte mannen als reactie op de Februaristaking waarbij NSB'er Koot omkwam.
- Bladzijde in de strip: 18
Bombardement op Rotterdam.
- Bladzijde in de strip: 21
De ramen van huizen moesten afgedekt worden met verduisteringspapier, zodat bommenwerpers de stad konden vinden.
- Bladzijde in de strip: 28
Mauthausen, wanneer Joodse mensen zich niet aan de regels hielden werden ze hierheen getransporteerd.
- Bladzijde in de strip: 30
Joodse wijk.

Verdiepen deel I
Tijdslijn van historische en aardrijkskundige gebeurtenissen rondom Urk

1. 14^e en 15^e eeuw
2. 15^e, 16^e, 17^e eeuw
3. 1660
4. 1939
5. 1950
6. 1985

Urk is eigendom van de Staten van Holland. Urk hoort bij de provincie Noord-Holland.
Urk is eigendom van de familie Zoudenbalch en de Werve.
Urk is eigendom van Amsterdam onder leiding van Andries de Graeff.
Er wordt een dijk gebouwd van Lemmer naar Urk, met als gevolg dat Urk een schiereiland wordt.
Urk hoort bij Overijssel.
Urk hoort bij Flevoland.

Tijdslijn van historische en aardrijkskundige gebeurtenissen rondom Urk

Doel opdracht: Begrip over de historische en aardrijkskundige veranderingen rondom Urk.

In het stripverhaal kun je lezen welke verschillende gebeurtenissen zich afspelen voordat Urk bij de provincie Flevoland hoort. In deze opdracht zet je samen met de leerlingen de gebeurtenis in de juiste volgorde. Schrijf het juiste getal bij de afbeeldingen in de tijdslijn. Als alle getallen zijn ingevuld vraag je aan de leerlingen: "Valt jullie iets op?"

Antwoorden: Urk is de enige gemeente in Nederland die in drie provincies heeft gelegen. Zonder te verhuizen kan een Urker van voor 1950 dus in drie verschillende provincies gewoond hebben.

Op de tijdslijn worden deze getallen van links naar rechts ingevuld: 2 - 6 - 3 - 1 - 4 - 5

Verdiepen deel I
Plattegrond
Je ziet een kaart van Nederland uit het jaar 1935.
Teken de volgende onderdelen in de kaart:

- De dijk tussen Lemmer en Urk
- Flevoland
- Urk
- Afsluitdijk
- Noordzee
- Noordoostpolder

Waar zie je het IJsselmeer?

Hoe heette het IJsselmeer vroeger?

Hoe heet de dijk tussen Friesland en Noord-Holland?

[Print deze kaart >](#)

Plattegrond

Doel opdracht: Begrip over de historische en aardrijkskundige veranderingen rondom Urk.

Teken op het digibord de juiste onderdelen in de kaart van Nederland (1935). Maak dit klassikaal en bespreek wat de gevolgen zijn van de onderdelen. Je ziet hiernaast een voorbeeld met ingetekende onderdelen.

De kaart is ook te printen via:

<https://japiendejoode.nl/leskaart>

Verdiepen deel I
Vragen
Beantwoord de vragen.

Wat is het verschil tussen een eiland en een schiereiland?

Wat zijn struikelstenen en waarom heet dat zo?

In 1660 koopt Andries de Graeff het eiland Urk voor zijn vrouw. Vanuit Urk kon zijn vrouw namelijk alle schepen met goederen voorbij zien komen. Ze mocht wat uitkiezen voor haar verjaardag.

Noem drie goederen die in 1660 op de schepen werden vervoerd. Welke zou jij uitkiezen?

Vragen

Doel opdracht: Verduidelijking van begrippen en concepten uit het stripverhaal

Wat is het verschil tussen een eiland en een schiereiland?

Een eiland is volledig omringt met water en daar kun je niet komen zonder er over water heen te gaan. Een schiereiland is landoppervlak dat via een landengte met het vaste land verbonden is. Het is dus bijna een eiland. Schier is bijna, dus bijna-eiland.

Wat zijn struikelstenen en waarom zou dat zo heten?

Struikelstenen (ook wel Stolpersteine) zijn gemaakt door een Duitse kunstenaar Gunter Demnig. De stenen zijn kleine gedenktekens die voor een huis geplaatst zijn waar mensen hebben gewoond die door de nazi's zijn verdreven, gedeporteerd en vermoord zijn. Overal in Nederland en Europa liggen struikelstenen bij woningen waar Joden woonden die tijdens WOII zijn vermoord. De voorbijganger moet door de knieën en het hoofd buigen. Hij buigt op deze manier als het ware voor het slachtoffer. Het struikelen is dus niet letterlijk struikelen, het struikelen is hier symbolisch bedoeld.

In 1660 koopt Andries de Graeff het eiland Urk voor zijn vrouw. Vanuit Urk kon zijn vrouw namelijk alle schepen met goederen voorbij zien komen. Ze mocht wat uitkiezen voor haar verjaardag.

Noem drie goederen die in 1660 op de schepen werden vervoerd.

Peper, goud en zijde.

Aan de slag: De leerlingen zijn zelf aan de slag en de docent begeleidt het proces.

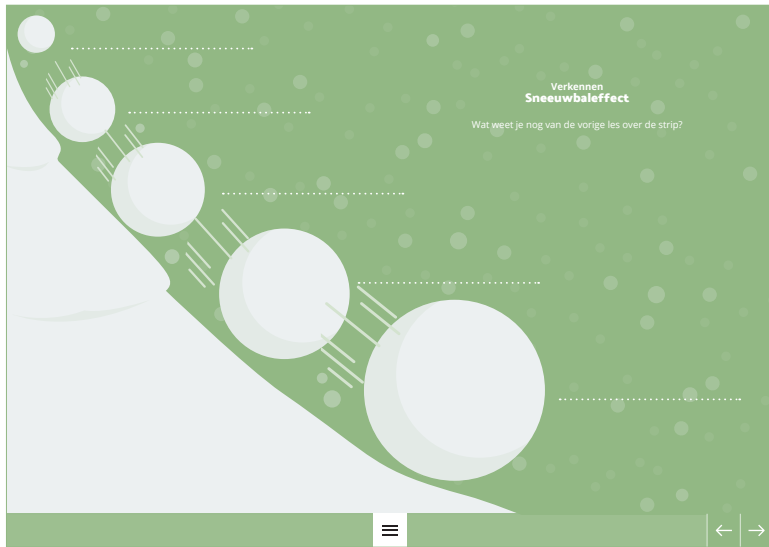
Terugblik en vooruitblik 15 minuten

Woordweb aanvullen

Doel opdracht: evalueren van de geleerde lesstof

Laat leerlingen in tweetallen hun eerste versie van het woordweb op papier verder aanvullen.

Vervolgens laat je een aantal leerlingen aan het woord en vul je gezamenlijk met de groep het woordweb op het bord verder aan.

LES 2 JAPIEN DE JOODE

Verkennen 15 minuten

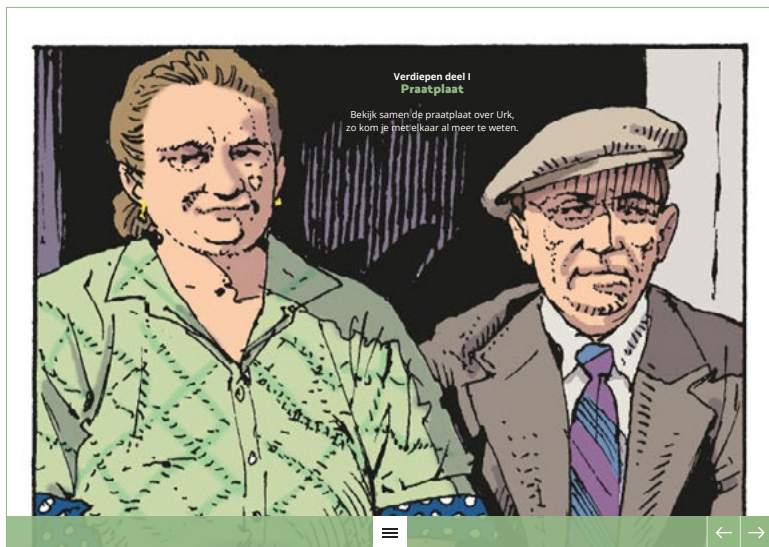
Doel: Voorkennis ophalen

Sneeuwbal effect

De leerlingen zien enkel de vraag: 'Wat weet je nog van de vorige les over de strip?' en een sneeuwbal. De opdracht heet namelijk: Sneeuwbal effect.

Alle leerlingen krijgen een vel papier en schrijven er één woord op én hun naam. Vervolgens maken ze er een prop van en gooien deze het klaslokaal in. Dan pakt iedereen één prop van de grond en schrijft er een woord bij die te maken heeft met het woord dat op papier staat. Dit kun je vijf keer herhalen. Tot slot krijgt elke leerling zijn of haar eigen vel papier terug en de leerling schrijft een verhaal waarin alle woorden voorkomen die op papier staan.

Laat een aantal leerlingen hun verhaal voorlezen aan de groep.

Verdiepen deel I 60 - 90 min

Praatplaat

Doel opdracht: Leerlingen laten kennismaken met Urk in de oorlog en Japien de Joode.

Bespreek wat er te zien is en laat je leerlingen zo veel mogelijk aan het woord. Vragen die je kunt stellen zijn:

- Wat weten ze nog uit de strip over Japien?
- Wat is hen het meest bijgebleven van het verhaal van Japien?
- Kennen de leerlingen Joodse mensen?
- Wat weten ze nog van de familie van Japien?

Verdiepen Video's
Bekijk de video's over Urk, zo kom je veel over Urk te weten.

Hoe werd Urk geen eiland meer en hoe werd Urk bezet? 6:59 minuten

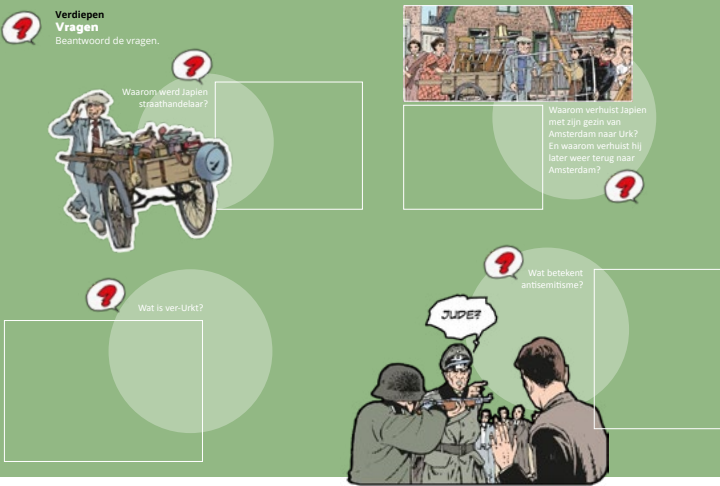
Familie Kropveld op Urk 0:57 minuten

Filmpjes

Bekijk vervolgens met de gehele groep de filmpjes.

In het eerste filmpje wordt eerst toegelicht hoe Urk betrokken werd bij het vaste land (herhaling les 1). Vervolgens wordt er uitgelegd hoe Urk werd bezet. Het tweede filmpje bespreekt kort dat de familie Kropveld op Urk heeft gewoond.

Verdiepen Vragen
Beantwoord de vragen.

Waarom werd Japen straathandelaar?

Waarom verhuist Japen met zijn gezin van Amsterdam naar Urk? En waarom verhuist hij later weer terug naar Amsterdam?

Wat is ver-Urk?

Wat betekent antisemitisme?

Vragen

Doel opdracht: Verduidelijking van begrippen en concepten uit het stripverhaal

Waarom werd Japen straathandelaar?

Er was geen werk meer voor hem bij de spiegel- en lijstenmaker.

Waarom verhuist Japen met zijn gezin van Amsterdam naar Urk? En waarom verhuist hij later weer terug naar Amsterdam?

Het is moeilijk rondkomen voor Japen door de Amsterdamse straathandel.

Jan Mars geeft hem de tip om ook zijn handelswaar op Urk te gaan verkopen, want daar kunnen ze een koopman met spullen gebruiken. Jo Gerssen vertelt later aan Japen dat er een voorkamer te huur is in wijk 8, nummer 30. Op 29 april 1940 verhuizen Japen, Heintje en Lea naar Urk.

Op last van de bezetter moeten alle Joden uit Noord-Holland verhuizen naar Amsterdam.
Op 18 mei 1942 verhuisde de familie Kropveld terug naar Amsterdam.

Wat is ver-Urkt?

Japen en zijn gezin verhuizen in 1940 naar Urk en op dat moment kent Japen al veel mensen op Urk door zijn straathandel. Ze worden als snel opgenomen in de gemeenschap en er ontstaan vriendschappen. Door de snelle opname in de gemeenschap kun je zeggen dat iemand is ver-Urkt.

Wat is Antisemitisme?

“Antisemitisme is een bepaald beeld van Joden, dat zich kan uiten als haat tegen Joden. Retorische en fysieke uitingen van antisemitisme worden gericht tegen Joden of niet-Joden en/of hun bezittingen, tegen instellingen van de Joodse Gemeenschap, en religieuze voorzieningen.”

Bron: International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA)

Antisemitisme is helaas nog steeds een groot probleem in Nederland. Er is een toenemend aantal berichten over antisemitische incidenten, waaronder bedreigingen, haatdragende teksten op sociale media, discriminatie in het onderwijs en fysiek geweld.

Verdiepen

Familie Kropveld leren kennen

Je ziet hiernaast een aantal echte foto's van de familie Kropveld. In het stripverhaal zijn ze nagetekend en deze afbeeldingen zie je terug in de stamboom.

Bekijk de stamboom >

Tegenwoordig kunnen we veel informatie vinden over mensen op internet, zo ook over de familie Kropveld. Schrijf over een aantal gezinsleden een gedetailleerde beschrijving van alles wat je te weten bent gekomen over deze persoon. Je kan het zien als een soort persoonskaart. Schrijf in ieder geval een persoonskaart over Japen, David, Lea én kies iemand uit het stripverhaal waar jij ook een persoonskaart over wil schrijven.

Gebruik het stripverhaal en het internet voor informatie. Er zijn genoeg sites die iets vertellen over het gezin Kropveld, lees bijvoorbeeld [deze site](#) eens.

Maak een persoonskaart >

Familie Kropveld leren kennen

Doel: In kaart brengen van de familie Kropveld en het hanteren van verschillende informatiebronnen om een zo compleet mogelijk beeld te schetsen van een persoon uit het stripverhaal.

Op het bord zijn foto's van de familie Kropveld afgebeeld en een stamboom. De foto's dienen ter illustratie van hoe de mensen eruitzagen. De leerlingen maken individueel of in groepjes vier persoonskaarten van de familie Kropveld. Ze mogen dit online maken of op papier. Laat leerlingen de kaarten met elkaar vergelijken en eventueel willen ze dan nog hun eigen kaart aanvullen met informatie die andere hebben gevonden.

Tip: Voordat de leerlingen aan de slag gaan met de kaarten is het verstandig om te bespreken wat je allemaal in een persoonskaart kan schrijven. Je kunt het voorbeeld nemen als uitgangspunt en eventueel aanvullen met ideeën van jezelf of van de klas.

Verdiepen

Tijddlijn

- 5 jan 1892 Japen is geboren in Woerden
- 12 mei 1915 Japen en Heintje gaan trouwen
- 29 april 1940 Japen, Heintje en Lea gaan op Urk wonen
- 13 mei 1940 Eerste Duitse soldaten op Urk
- 10 jan 1941 Alle joden moeten zich laten registreren
- 3 mei 1942 Alle joden moeten een ster dragen
- 18 mei 1942 Japen, Heintje en Lea verhuizen terug naar Amsterdam
- 14 nov 1943 Japen, Heintje en Lea volgen catechismuslessen
- 6 april 1943 Japen, Heintje en Lea worden op transport gezet
- 16 april 1943 Japen, Heintje en Lea worden vermoord
- 4 mei 2011 Struikelstenen worden geplaatst voor het huis van Japen, Heintje en Lea

Tijddlijn van belangrijke gebeurtenissen in het leven van Japen de Joode

Doel opdracht: Inzicht in de chronologische volgorde van gebeurtenissen in Japen zijn leven.

In het stripverhaal worden vele data genoemd die te maken hebben met het leven van Japen. In deze opdracht plaats je samen met de leerlingen de gebeurtenis bij de juiste afbeelding. Schrijf het getal bij de afbeeldingen in de tijddlijn.

Antwoorden

Op de tijddlijn worden deze getallen van links naar rechts ingevuld:

4 - 8 - 2 - 9 - 7 - 5 - 10 - 3 - 11 - 6 - 1

Verdiepen deel II
Stellingen

Geef je mening over de volgende stellingen. Lees eerst goed de stelling, denk even voor jezelf na en maak dan een keuze over wat jij vindt.

Stelling 1: Het is goed dat Japen niemand wilde opzadelen met zijn problemen, door niet onder te duiken.

Stelling 2: Sommige mensen durfden Joden niet te helpen met onderduiken. Het is onbegrijpelijk dat mensen dat niet doen in tijden van oorlog.

Stelling 3: Het verhaal van Japen en zijn familie moeten we in leven houden door er met elkaar over te blijven spreken.

Verdiepen deel II 60 minuten

Stellingen

Doel: Het ontwikkelen van een moreel kompas en historisch denken.

Op het bord staan drie stellingen waar de kinderen op kunnen reageren. Je kan de volgende twee werkvormen toepassen. De werkvormen die staan beschreven zorgen ervoor dat alle leerlingen actief deelnemen aan de les. Probeer zelf als docent zo neutraal mogelijk te zijn.

1. Aan de ene kant van de ruimte hang je een blad met eens en aan de andere kant hang je oneens. Laat leerlingen aan de kant staan waar zij het mee eens zijn. Vervolgens bevraag je waarom de leerlingen voor die kant kiezen en zorg ervoor dat iedereen zal luisteren naar de mening van een ander.
2. Geef elke leerling een vel papier en aan de ene kant schrijven ze eens en aan de andere kant oneens. Vervolgens houden ze de kant omhoog die zij van toepassing vinden bij de stellingen. Dit kun je eventueel ook met een wisbordje doen.

Verdiepen deel II
Brief schrijven

Inmiddels weet je veel over de familie Kropveld, met Japen in het bijzonder. Je weet welke gebeurtenissen er hebben plaatsgevonden op Urk ten tijden van de oorlog. In deze opdracht gaan jullie je inleven in de tijd waarin de familie Kropveld heeft geleefd.

Voordat je de brief gaat schrijven doorloop je een aantal stappen:

- Schrijf in steekwoorden op waar je het over wil hebben. Je schrijft minimaal drie alinea's en in elke alinea bespreek je een ander onderwerp.
- Schrijf voor jezelf op hoe de dingen eruitzien die je wil beschrijven.
- Maak een klad versie en ga vervolgens de definitieve versie schrijven.

Je gaat een brief schrijven en je hebt keuze uit de volgende mogelijkheden:

1. Een brief van Japen aan zijn vrouw Hendrije in Amsterdam over de reis die hij maakt van Amsterdam naar Urk om voor het eerst goederen te verkopen.
2. Een brief van David aan zijn vader Japen over de situatie in Amsterdam ten tijde van de bezetting.
3. Een brief van Leo aan haar vrienden Willy over het leven in Amsterdam nadat het gezin Urk heeft verlaten.

Brief schrijven

Doel: Inleven in de tijdgeest van de periode waarin Japen leefde.

In tijden van WOII hadden leerlingen geen computer om brieven op te typen. Passend bij de opdracht is dat de leerling mooi briefpapier krijgen waarop ze de brief kunnen schrijven. Mocht dit niet lukken, dan zou je ervoor kunnen kiezen om een moderne versie van de opdracht te maken, waarin de leerlingen een e-mail schrijven.

Terugblik en vooruitblik Placemat

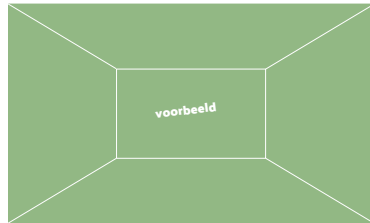
Vorm een groepje van vier personen en teken onderstaande afbeelding na op een vel papier.

Elke leerling schrijft in zijn of haar eigen vak het volgende:

- Wat heb je geleerd vandaag?
- Wat zou je nog meer te weten willen komen?
- Waar denk je dat de volgende les over zou gaan?

Als iedereen klaar is, bekijk je elkaars antwoorden.

In het midden van de placemat vatten jullie de antwoorden samen en dat schrijft één van jullie dat op.

Terugblik en vooruitblik 15 minuten

Placemat

Doel: Evalueren van de geleerde stof.

Deel elke groep van vier leerlingen een placemat uit op A4 formaat. Zorg ervoor dat elke leerling bij de placemat kan om te schrijven. Zodra alle leerlingen uit een groepje klaar zijn met schrijven laat je ze de teksten samenvatten en de placemats worden bij jou ingeleverd. Dit geeft mogelijk input voor jou als docent om verder invulling te geven aan de volgende les.

LES 3 DE TWEEDE WERELDOORLOG

Verkennen 10 minuten

Wie OF wat ben ik?

Doel: Voorkennis ophalen van de eerste twee lessen.

Op het bord staat een groot vraagteken met de vraag: Wie OF wat ben ik?

Een leerling gaat met de rug naar het bord staan. Klik vervolgens naar de volgende pagina in deze handleiding daar komt een woord te staan uit de strip. De leerling moet raden wie hij is door middel van gesloten vragen. De klas antwoordt met ja of nee.

Wie
of wat
ben ik ?

Oorlog

Wie
of wat
ben ik ?

Japien de
Joode

Wie
of wat
ben ik ?

Struikel-
stenen

Wie
of wat
ben ik ?

Lea Kropveld

Wie
of wat
ben ik ?

Jauwk

Wie
of wat
ben ik ?

Urk

Verdiepen deel I
Tijlijn met historische gebeurtenissen

01, 1933
02, 11 sept 1939
03, 10 mei 1940
04, 14 mei 1940
05, 10 jan 1941
06, 25 feb 1941
07, 7 dec 1941
08, 20 jan 1942
09, 3 mei 1942
10, 5 mei 1945

Adolf Hitler kwam aan de macht in Duitsland
Duitsland valt Polen binnen
Duitsland valt Nederland binnen
Nederland geeft zich over
Alle Joden moeten zich laten registreren
Februaristaking
Aanval op Pearl Harbor
Wannseeconferentie
Alle Joden moeten een ster dragen vanaf 6 jaar
Nazis gaven zich over en WOII was voorbij

Verdiepen 60 - 90 min

Tijlijn met historische gebeurtenissen rondom WOII

Doel opdracht: Inzicht in de chronologische volgorde van gebeurtenissen tijdens WOII

In het stripverhaal worden vele data genoemd die te maken hebben met de oorlog. In deze opdracht plaats je samen met de leerlingen de getallen bij de juiste afbeelding. Schrijf het getal bij de afbeeldingen in de tijdlijn.

Antwoorden:

Op de tijdlijn worden deze getallen van links naar rechts ingevuld:

8 - 4 - 10 - 9 - 3 - 2 - 7 - 1 - 5 - 6

Verdiepen
Kruiswoordpuzzel

Maak in tweetallen de kruiswoordpuzzel. Alle woorden komen uit de strip en kun je daar terugvinden.

Horizontaal
2. Enige politieke partij in Nederland tijdens WOII
5. Jezelf verbergen om niet opgepakt te worden
6. Overgeven aan de tegenstander
7. Klopjacht op een groep mensen
8. Scheidwoord voor Duitsers

Verticaal
1. Doorvoerkamp in Nederland
3. Titel van Adolf Hitler
4. Samenwerkende landen tegen Duitsland

Kruiswoordpuzzel

Doel: Leerlingen kennen de moeilijke begrippen uit de strip.

In tweetallen maken de leerlingen de kruiswoordpuzzel. Kijk samen na en bespreek eventueel nog de woorden die zijn ingevuld.

Antwoorden:

1. Westerbork

2. NSB

3. Fuhrer

4. Geallieerden

5. Onderduiken

6. Capitulatie

7. Razzia

8. Moffen

Verdiepen
Gespreksvragen
Beantwoord de vragen.

Wat was de aanleiding voor Hitler om een Tweede Wereldoorlog te starten?

Wat was Hitler zijn doel?

Hoe is de oorlog geëindigd in Nederland en in de wereld?

Gespreksvragen

Doel: Verdiepend begrip van het ontstaan en het einde van de oorlog.

Deze opdracht bestaat uit de volgende stappen:

1. Verdeel de groep in drie groepen.
2. Elke leerling in groep 1 gaat individueel opzoek naar het antwoord van vraag 1. Ditzelfde geldt voor groep 2 die opzoek gaat naar antwoorden van vraag 2. Groep 3 naar het antwoord van vraag 3. Let wel: niet elk antwoord is terug te vinden in de strip, dus laat leerlingen gebruik maken van het internet.
3. Als iedereen individueel een antwoord heeft komt de groep samen en komen ze in overleg met elkaar tot één antwoord. Er is dan dus antwoord gegeven op elke vraag.
4. Laat elke groep voor de klas vertellen wat het antwoord is op de vraag. OF. maak drietallen waarbij in elk drietal één leerling een vraag vertegenwoordigd en vervolgens leggen ze aan elkaar de antwoorden uit.

Wat was de aanleiding voor Hitler om een tweede wereldoorlog te starten?

Na de Eerste Wereldoorlog is het Verdrag van Versailles opgesteld. Hierin staan afspraken die wereldleiders hebben afgesproken en daarin staat dat Duitsland de enige schuldige is van de oorlog. Zo moest Duitsland de volledige schade van de oorlog betalen, Duitsland moest grond en koloniën afstaan en het leger mocht niet groter dan 100.000 man. Het gevolg was dat er een grote economische crisis ontstond in Duitsland. Er was veel onrust en onvrede in het land. Dit gaf aanleiding voor Hitler om het heft in handen te nemen en te beloven dat Duitsland niet meer hoeft te lijden onder het Verdrag van Versailles. Daarnaast geeft Hitler Joden de schuld van alles wat er niet goed is in de wereld. Het wordt ook wel Jodenhaat of antisemitisme genoemd.

Wat was Hitler zijn doel?

Hitler had een aantal doelen, zoals:

- Aan de macht komen met zijn partij de Nationaalsocialistische Duitse Arbeiderspartij (NSDAP).
- Uitroeiing van minderwaardige rassen, zoals Joden, Roma's en homo's.
- Meer werkgelegenheid in Duitsland.
- Vergroten van het oppervlak van Duitsland (Lebensraum).
- Een groter leger.

Hoe is de oorlog geëindigd in Nederland en in de wereld?

In Nederland rukte de geallieerde steeds meer op vanuit het Zuiden. Ze namen steeds meer land over van de Duitsers. Op 4 mei 1945 geven de Duitsers zich over en trekken ze zich terug uit Nederland. Nederland is daarmee bevrijd, maar de oorlog is nog niet voorbij. Deze wordt pas beëindigd met de atoombomaanvallen op Hiroshima en Nagasaki op 6 en 9 augustus 1945. Dit zijn twee belangrijke steden in Japan die werden gebombardeerd door de Amerikaanse luchtmacht. Dit heeft geleid tot een definitief einde van de Tweede Wereldoorlog.

Verdiepen
Gebeurtenissen uit de strip
Je ziet een aantal plaatjes uit de strip. Weet jij nog wat er gebeurde? Schrijf onder elk plaatje wat je ziet en wat er gebeurde.

Wat zie je?

Welke gebeurtenis speelde zich hier af en waarom?

Wat zie je?

Welke gebeurtenis speelde zich hier af en waarom?

Wat zie je?

Welke gebeurtenis speelde zich hier af en waarom?

Wat zie je?

Welke gebeurtenis speelde zich hier af en waarom?

Wat zie je?

Welke gebeurtenis speelde zich hier af en waarom?

Plaatjes uit de strip

Doel: Leerlingen kunnen gebeurtenissen uit de strip herkennen en in eigen woorden navertellen.

Laat de leerlingen in tweetallen aan de opdracht werken. De leerlingen schrijven bij elk plaatje van de strip wat er te zien is en wat daar gebeurde. Ze kunnen het ook terugvinden in de strip, maar benadruk dat ze het eerst proberen zonder de strip.

Antwoorden:

Februaristaking:

De Joden richten een knokploeg op tegen de straatterreur van de NSB. Op 11 februari raakte een NSB'er Hendrik Koot zo gewond dat hij drie dagen later overleed. Als reactie op de dood van Hendrik Koot werd vanuit Duitsland het bevel gegeven tot razzia's. Er werden 400 Joodse mannen opgepakt en afgevoerd naar kamp Schoorl. Deze razzia leidde tot de Februaristaking op 25 februari waarbij mensen het werk neerlegde en staakte tegen de Jodenvervolgung. De is de enige staking in Europa geweest tegen de Jodenvervolgung.

Ster ophalen:

Op 29 april 1942 gaat Japen de Joodse sterren voor zijn gezin ophalen. Vanaf 3 mei 1942 moeten ze verplicht worden gedragen door alle Joden boven de 6 jaar.

Inval TipTop theater:

Op 22 februari 1942 ging David met zijn zwager naar het Tip Top theater. Op deze dag was het de Sabbat, oftewel rustdag voor de Joden. Op het moment dat ze binnen zijn dringen de Duitse soldaten het theater binnen en laten alle mannen op hun knieën voor het theater zitten. Alle mannen worden afgevoerd naar Schoorl. Dit was één van de razzia's als reactie op de dood van Hendrik van Koot.

Doorvoerkamp Westerbork

Westerbork was eerst een kamp voor Joodse vluchtelingen, zet zoals wij AZC's hebben voor vluchtelingen. Op 1 juli 1942 is dit kamp overgenomen door Duitsers en werd het een doorvoerkamp. Joden gingen in eerste instantie dus vrijwillig naar Westerbork om zich aan te melden als vluchteling. Pas daar komen ze erachter dat het een doorvoerkamp is.

Vliegtuigen in het IJsselmeer

Het IJsselmeer en de Noordoostpolder lagen op de route van de Geallieerde bommenwerpers richting Duitsland. In dit gebied stond geen luchtafweergeschut en daardoor konden er meer piloten eroverheen vliegen. De Duitsers hadden dat ook door en stuurde daarom jachtvliegtuigen op de Geallieerde af. In deze gevechten in de lucht storten regelmatig vliegtuigen van Geallieerden en Duitsers neer.

Verdiepen
Welk woord hoort er niet bij?

Welk woord hoort niet in het rijtje thuis en waarom?

Capituleren	Pesach	Italianen
Verzetten	Matzes	Fransen
Overgeven	Choeppa	Amerikanen
Bezwijken	Zondagsrust	Canadezen

Welk woord hoort er niet bij?

Behandel klassikaal de woorden die op het bord staan en bevroeg de klas waarom een woord niet in het rijtje thuishoort.

Antwoorden

- Capituleren
- ~~Verzetten~~ - *De andere woorden zijn synoniemen van elkaar.*
- Overgeven
- Bezwijken
- Pesach (Viering van de bevrijding van de voorvaders van de Joden in Egypte)
- Matzes (Joods voedsel)
- Choeppa (Joodse huwelijksplechtigheid)
- ~~Zondagsrust~~ - *De andere begrippen gaan over het Jodendom en zij kennen zaterdagrust.*
- ~~Italianen~~ - *De Italianen waren geen geallieerden.*
- Fransen
- Amerikanen
- Canadezen

Terugblik

DIT IS HET MONUMENT
 VOOR DE VAMILLEN KROPVELD.
 ER STAAFT DE NAMEN VAN OOK DIE
 VAN PETER KROPVELD, WAT WERD
 DOOR DIE NAZI'S ONTRENNT IN
 STEREN OP 22 DECEMBER 1944
 VAN UITSTUFTING IN HET
 CONCENTRATIEKAMP
 HELSENBERG.

EN ER IS EEN
 STRAAT OP LINK
 NAAM LISA
 VERKEND.

ISRAEL SAMUEL KROPVELD
 5-1-1892
 HENDRIKA DE LA PENHA
 10-1-1895
 LEA KROPVELD
 21-3-1924
 SCHRIJVER: 9-4-1943
 ת.צ.ב.ה

Wat heb je geleerd?

Wat ga je onthouden?

Waarom is herdenken belangrijk voor jou?

Terugblik

Antwoord naar eigen inzicht.